

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om stöd för närståendevård och familjevårdslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om stöd för närståendevård och familjevårdslagen ändras.

I propositionen föreslås en höjning av minimiarvodet inom stödet för närståendevård.

Vidare föreslås det i propositionen att det till familjevårdslagen fogas en bestämmelse enligt vilken familjevårdaren, om ett uppdragsavtal som gäller långvarig familjevård som ges dygnet runt eller under en del av dygnet i familjevårdarens hem oförutsett upphör av orsaker som inte beror på familjevårdaren, utöver det arvode som betalas för den avtalsbaserade uppsägningstiden har rätt att få en ersättning motsvarande en månads vårdarvode.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

2 Nuläge och bedömning av nuläget

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att ändra lagen om stöd för närståendevård så att minimiarvodet inom stödet för närståendevård höjs. Syftet med propositionen är att minimibeloppet av vårdarvodet bättre än för närvarande ska motsvara hur bindande och krävande närståendevårdarens vårduppgifter är.

Syftet med propositionen är att stödja den ekonomiska situationen för familjevårdare i uppdragsförhållande om ett uppdragsavtal oförutsett upphör.

4 Förslagen och deras konsekvenser

5 Alternativa handlingsvägar

6 Remissvar

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om stöd för närståendevård

5 §. Vårdarvode. I 1 mom. föreslås en höjning av minimiarvodet inom stödet för närståendevård. Det arvode inom stödet för närståendevård som det föreskrivs om i 2 mom. och som betalas under en tung behandlingsfas ses över så att det motsvarar 2026 års nivå. I 2 mom. 3 punkten görs dessutom en teknisk ändring genom vilken hänvisningen till den upphävda lagen om alterneringsledning stryks. I övrigt ändras paragrafen inte.

Enligt 1 mom. ska minimiarvodet inom stödet för närståendevård vara 530 euro per månad från och med den 1 januari 2026. Minimiarvodet inom stödet för närståendevård höjs varje kalenderår med den lönekoeficient som avses i 96 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). I propositionen har höjningen för 2026 uppskattats och den ingår i det nya minimiarvodet. Totalt stiger minimiarvodet med cirka 58 euro i månaden jämfört med 2025, varav lagändringens inverkan är cirka 45 euro. Det nya minimiarvode enligt propositionen som träder i kraft den 1 januari 2026 höjs med lönekoeficienten följande gång den 1 januari 2027.

Välfärdsområdet kan, om det så önskar, liksom för närvarande betala högre arvoden än vad som föreskrivs i lagen på basis av hur bindande och krävande vården är. Propositionen påverkar inte arvoden som är högre än de lagstadgade minimiarvodena, utan de höjs med lönekoeficienten den 1 januari 2026.

Enligt 2 mom. ska det minimiarvode som betalas under en tung behandlingsfas vara 970 euro per månad från och med den 1 januari 2026. Beloppet av det minimiarvode som betalas under en tung behandlingsfas ändras så att det motsvarar det vårdarvode som justerats med lönekoeficienten 2026 och som avrundats till närmaste euro. Denna ändring ändrar i själva verket inte beloppet av vårdarvodet jämfört med det vårdarvode som med stöd av gällande bestämmelser skulle betalas 2026. Det minimiarvode enligt propositionen som betalas under en tung behandlingsfas och som träder i kraft den 1 januari 2026 höjs i enlighet med lagen om stöd för närståendevård med lönekoeficienten följande gång den 1 januari 2027. Ändringen görs för att förtydliga tolkningen av lagstiftningen. Lagen om stöd för närståendevård trädde i kraft den 1 januari 2006 och minimiarvodena i den har årligen höjts med lönekoeficienten. Om endast

minimiarvodet ändras och det minimiarvode som betalas under en tung behandlingsfas kvarstår oförändrat, leder detta till att samma paragraf har minimiarvoden från olika tider.

I 2 mom. 3 punkten i paragrafen hänvisas det till alterneringsersättning enligt 13 § i lagen om alterneringsledighet (1305/2002). Lagen om upphävande av lagen om alterneringsledighet (275/2024) trädde i kraft den 1 augusti 2024. De som börjat alterneringsledigheten före den 31 juli 2024 har haft rätt att ta ut den maximala alterneringsledigheten på 180 kalenderdagar. De sista alterneringsersättningarna betalades ut i början av 2025. Därför föreslås det att 5 § 2 mom. 3 punkten stryks. Ändringen är av teknisk natur.

7.2 Familjevårdslagen

12 §. Uppsägning och hävning av uppdragsavtal. Det föreslås att nya 2, 3 och 4 mom. fogas till paragrafen. Det nuvarande 2 mom. blir av denna anledning ett nytt 5 mom. I det nya 2 mom. föreskrivs det om den ersättning som ska betalas till familjevårdaren i vissa oväntade situationer då uppdragsavtalet upphör.

Enligt 10 § 1 mom. 7 punkten i familjevårdslagen ska parterna i det uppdragsavtal som ingås mellan en familjevårdare och välfärdsområdet komma överens om uppsägning av uppdragsavtalet. Enligt 12 § 1 mom. kan, om inte något annat har överenskommit i ett uppdragsavtal, avtalet sägas upp så att det upphör att gälla två månader efter uppsägningen. I uppdragsavtalet mellan välfärdsområdet och familjevårdaren fastställs i allmänhet avtalets uppsägningstid. Familjevårdare har rätt till vårdarvode enligt uppdragsavtalet för avtalets uppsägningstid, och uppsägningstiden är med stöd av 12 § 1 mom. två månader, om inte något annat har överenskommit.

Enligt det nya 2 mom. har familjevårdaren, om ett uppdragsavtal som gäller långvarig familjevård som ges dygnet runt eller under en del av dygnet i familjevårdarens hem oförutsett upphör av en orsak som inte beror på familjevårdaren, rätt att utöver det arvode som betalas för den uppsägningstid som avses i 1 mom. få en ersättning som motsvarar beloppet av det i uppdragsavtalet fastställda vårdarvode för en månad.

Som ett sådant oförutsett upphörande som avses i momentet kan betraktas till exempel en situation där avtalet plötsligt upphör på grund av en förändring i den vårdbehövandes servicebehov. Uppdragsavtalets längd påverkas i hög grad av vårdbehovet hos den vårdbehövande och kan under avtalets giltighetstid plötsligt ändras, varvid uppdragsavtalet kan upphöra tidigare än vad som ursprungligen hade bedömts utifrån vårdbehovet. Ovan i avsnitt 2.4 finns det exempel på situationer som kan anses vara oförutsedda på det sätt som avses i momentet. Eftervården av en ung person som blir vuxen och avslutandet av vård utom hemmet när en person blir myndig kan anses vara möjliga att förutse.

Ersättningen enligt det nya 2 mom. gäller endast när ett sådant uppdragsavtal upphör som gäller långvarig familjevård som ges dygnet runt eller under en del av dygnet i familjevårdarens hem. Familjevård kan ges kortvarigt eller långvarigt. I familjevårdslagen definieras inte långvarig eller kortvarig familjevård. Enligt 7 b § 2 punkten i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) betraktas som långvarig familjevård sådan familjevård som beräknas pågå i minst tre månader från det att den inleds eller om servicen de facto har varit i minst tre månader.

Enligt det föreslagna 2 mom. gäller rätten till ersättning inte familjevård som har ordnats med stöd av 4 § 3 mom. i lagen om stöd för närståendevård (937/2005). Kortvarig familjevård, ambulerande familjevård, vård i den vårdbehövandes hem eller familjevård som ges i familjevårdarens hem till exempel endast under den tid närståendevårdaren är ledig är inte till sin natur sådana att de, om de upphör, skulle ha samma inverkan på familjevårdarens försörjning som när en vårdbehövande som varaktigt bor hos familjevårdaren flyttar bort.

Den uppsägningstid som anges i momentet gäller inte situationer där uppdragsavtalet upphör av en oförutsedd orsak som beror på familjevårdaren. En sådan orsak kan vara att familjevårdaren själv oförutsett säger upp avtalet.

Välfärdsområdena har olika praxis när det gäller betalningen av arvode och kostnadsersättningar i situationer där familjevården inte upphör utan avbryts för en tid av en orsak som inte beror på familjevårdaren. Sådana situationer kan vara till exempel sjukhusvård av den vårdbehövande eller ett längre besök hos anhöriga. I dessa fall fortsätter den vårdbehövandes boende i familjevård efter avbrottet. Den uppsägningstid som föreskrivs i momentet gäller endast situationer där vården upphör helt och hållet.

Till 12 § i familjevårdslagen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket rätt till ersättning enligt 2 mom. inte föreligger, om en ny vårdbehövande placeras i familjevårdarens hem under uppsägningstiden. Eftersom syftet med ersättningen är att förbättra försörjningen för familjevårdare i uppdragsförhållande i överraskande situationer där det inte längre finns någon som behöver vård, förbättrar ett nytt uppdrag familjevårdarens försörjning. I paragrafen förutsätts det dock inte att det arvode som fastställs i det nya uppdragsavtalet ska ligga på samma nivå som i det avslutade uppdragsavtalet. Beloppet av vårdarvodet överenskomms i uppdragsavtalet enligt hur krävande vården av den vårdbehövande är. Sådan placering av en vårdbehövande som avses i momentet kan göras och därmed ett nytt uppdragsavtal med familjevårdaren ingås också av något annat välfärdsområde än det välfärdsområde som varit part i det uppdragsavtal som oförutsett upphörde.

Enligt det nya 4 mom. ska ersättningen betalas av det välfärdsområde med vilket familjevårdarens uppdragsavtal upphör. Ersättningen ska betalas till samma belopp som beloppet av vårdarvodet enligt det avslutade uppdragsavtalet.

8 Ikraftträdande

9 Verkställighet och uppföljning

10 Förhållande till andra propositioner

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 5 § i lagen om stöd för närståendevård

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för närståendevård (937/2005) 5 § som följer:

5 §

Vårdarvode

Vårdarvode bestäms enligt hur bindande och krävande vården är. Vårdarvode är minst 530 euro i månaden.

Om närståendevårdaren under en tung behandlingsfas kortvarigt är förhindrad att arbeta för egen eller någon annans räkning, är arvode minst 970 euro i månaden, förutsatt att vårdaren under denna tid inte har

1) arbetsinkomster som inte är ringa,

2) rätt till specialvårdspenning enligt 10 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Vårdarvode kan enligt avtal fastställas till ett lägre belopp än vad som föreskrivs ovan, om

1) vården binder vårdaren i mindre utsträckning än vad som förutsätts i 4 § 1 mom. och behovet av vård och omsorg är ringa, eller

2) vårdaren anför särskilda skäl till det.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 12 § i familjevårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 12 § i familjevårdslagen (263/2015), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lag
606/2022,
nya 2–4 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 5 mom., som följer:

12 §

Uppsägning och hävning av uppdragsavtal

Om ett uppdragsavtal som gäller långvarig familjevård som ges dygnet runt eller under en del av dygnet i familjevårdarens hem oförutsett upphör av en orsak som inte beror på familjevårdaren, har familjevårdaren rätt att utöver det arvode som betalas för den uppsägningstid som avses i 1 mom. få en ersättning motsvarande en månads vårdarvode. Vad som föreskrivs ovan gäller inte familjevård som har ordnats med stöd av 4 § 3 mom. i lagen om stöd för närståendevård (937/2005).

Rätt till ersättning enligt 2 mom. föreligger inte, om en ny vårdbehövande placeras i familjevårdarens hem under uppsägningstiden.

Den ersättning som avses i 2 mom. betalas av det välfärdsområde med vilket familjevårdarens uppdragsavtal upphör på det sätt som avses i 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20

Statsminister

Förnamn Efternamn

..minister Förnamn Efternamn

*Bilaga
Parallelltexter*

Click or tap here to enter text.

Click or tap here to enter text.